

LE
TO
KI
NA

Kolodvorska 13
1000 Ljubljana
Slovenija
T: +386 1 239 22 13
F: +386 1 239 22 16
E: info@kinodvor.org
www.kinodvor.org

Kinodvor.
Mestni kino.

MESTO KINA
mednarodna konferenca o vlogi in pomenu kinematografov

24. in 25. oktober 2013, Kinodvor

Program konference Mesto kina
Povzetek konference

Na okrogli mizi o cinefiliji v sodobnem času na lanskoletnem festivalu Cinema ritrovato v Bologni je Ian Christie, eden izmed govornikov na konferenci, sicer pa filmski zgodovinar, analitik in podpredsednik združenja Europa Cinemas, omenil, da se po podatkih nedavnih raziskav, ki so jih opravili v Veliki Britaniji, od petih milijonov letnih ogledov filma le šest odstotkov teh zgodi v kinodvoranah. Že mogoče, da je filmska kultura živahna, a v kinematografih se še nikoli prej ni tako malo dogajalo. Ljudje gledajo filme na televiziji, na DVD-jih, nalagajo jih s spleta, o njih razpravljajo na Facebooku, berejo na blogih in ljubiteljskih straneh.

Obisk slovenskih multipleksov je v prvi polovici letošnjega leta dramatično upadel (vse pogosteje slišimo izraz 'katastrofalno'). Čeprav se je količina filmov, ki jih ponujajo za distribucijo, močno povečala, pa jih vedno manj najde pravo mesto v kinodvoranah. Pri tem ne gre le za zahtevnejša umetniška dela, ampak celo za velike filme iz ameriških studiev, nagrajene z oskarji. Steven Spielberg je izjavil, da mu je Lincolna komaj uspelo spraviti v kinodvorane. Soderberghov zadnji film *Moje življenje z Liberacejem* (Behind the Candelabra) ni le nastal v produkciji HBO, ampak so ga takoj po premieri v Cannesu predvajali na televizijski postaji v Združenih državah. Digitizacija filmskih platen poleg tega prinaša velike spremembe pri predvajanju ... Smo morda priča zadnjim dnevom kinematografskega prikazovanja filmov?

V razpravah o prihodnosti filma vse prepogosto govorijo o kinu kot o zgradbi s platni, sedeži in blagajno. Razne spremembe, tehnološke inovacije, transformacije itd. so pogosto prikazane le kot ekonomski problem oz. izziv. Si lahko privoščimo prehod na digitalno prikazovanje? Bi morali ponuditi boljše stole in ali bodo ti stoli prinesli dovolj občinstva, da bomo pokrili stroške? Naj investiramo v 3D?

S to konferenco ne želimo pisati apokaliptičnih scenarijev o koncu kinematografskega prikazovanja filmov ali se oklepati nostalgичnega koncepta kinematografov. Prav tako nočemo slepo verjeti v dosednji način delovanja in vztrajati pri njem (dokler ne bo prepozno, da bi ga spremenili). Namesto tega želimo ponovno razmisliti o lastni vlogi prikazovalca in najti svoje mesto v prihodnosti.

Govorci na konferenci bodo naslednji:

Ian Christie (www.ianchristie.org) je filmski zgodovinar, kurator ter nekdanji podpredsednik združenja Europa Cinemas. V letih 2005 in 2006 je imel kot profesor umetnosti na univerzi v Cambridgeu niz predavanj z naslovom *The Cinema Has Not Yet Been Invented*. Je član Britanske akademije, profesor za zgodovino filma in medijev na Birkbeck Collegeu ter vodja zbirke London Screen Study. Napisal in uredil je knjige o Powellu in Pressburgerju, o ruskem filmu, Martinu Scorseseju in Terryju Gilliamu ter sodeloval pri številnih razstavah, med drugim na *Film as Film* (Hayward, 1979) in *Modernism: Designing a New World* (V&A, 2006). Med njegovimi zadnjimi deli so knjiga *The Art of Film: John Box and Production Design* (2009) ter članki o Georgesu Mélièsu, Patricku Keillerju, o avtorskih pravicah v zgodnjem obdobju filma in o mestu filma v muzeju. Leta 2012 je uredil knjigo *Audiences: Defining and Researching Screen Entertainment Reception* (Amsterdam University Press).

Mark Cosgrove je programski vodja v bristolskem kinu Watershed (<http://www.watershed.co.uk/>). Na področju prikazovanja filma deluje že več kot dvajset let. Med njegova številna kuratorska dela sodita ciklus novega portugalskega filma in retrospektiva francoske filmske ustvarjalke Claire Denis. Kot član žirije je sodeloval pri različnih filmskih festivalih, vključno s canskim in berlinskim, deluje pa tudi kot umetniški direktor mednarodnega

filmskega festivala Encounters v Bristolu. Novembra 2010 je prejel nagrado združenja Europa Cinemas za filmskega podjetnika leta. Cosgrove bo poročal o delu kina Watershed, 'kulturnega kinematografa in centra digitalne ustvarjalnosti', pa tudi o konferenci z naslovom Beyond The Box Office iz leta 2011, ki se je osredotočala na kulturni pomen filma in njegov umetniški status.

John-Kristian Dalseth je produkcijski menedžer v kinu Verdensteatret v mestu Tromsø na Norveškem. Verdensteatret ni le med najbolj severno ležečimi kinematografi na svetu (nahaja se približno 350 km severno od arktičnega kroga), ampak tudi eden najstarejših evropskih še vedno delujočih! Svoja vrata je odprl leta 1916; stavba je v lasti občine, z njo pa upravlja Tromsø International Film Festival. Poleg rednega dnevnega kinosporeda novih in klasičnih filmov je znamenita stavba priljubljeno prizorišče koncertov in posebnih dogodkov. John-Kristian bo spregovoril o realnosti upravljanja svetovno priznanega filmskega festivala kot tudi art-kinematografa z enim samim platnom v majhnem mestu, daleč stran od prestolnice. Razložil bo tudi poseben odnos, ki ga ima kino Verdensteatret z lokalnim multikinom. Glede digitizacije pa bo tekla beseda o (vsaj) dveh stvareh: na zadnji konferenci leta 2009, ki je bila posvečena digitizaciji art kinematografov, je bila Norveška predstavljena kot zgled države, ki je bila na tem področju daleč pred ostalimi v Evropi. Zato smo John-Kristiana povprašali, koliko teh "digitizacijih obljub" (boljši dostop, več raznolikosti, več premier in posebnih dogodkov, hkrati z odvijanjem v prestolnici ...) je bilo zares uresničenih ter kakšne so konkretne "posledice" digitizacije za kinodvorane v manjših mestih.

Stefan Drössler, direktor Münchenske kinoteke (Filmuseum München), sodi med vodilne svetovne avtoritete za zgodovino 3D filma. Na konferenci bo predstavil svoje bogato ilustrirano predavanje **3-D Is Coming to This Theater!**, s katerim nas bo popeljal v zgodovino tehnologije vse do stereofotografije, laterne magice in začetkov filma, nam ob tem postregel s fascinantnimi eksperimenti bratov Lumière, Skladanowskyja in Mélièsa ter zaključil z digitalno kinematografijo današnjega časa. Z odlomki bo prikazal različne pristope v državah, kot so Nemčija, Francija, Združene države Amerike, Sovjetska zveza, Madžarska, Velika Britanija in Hongkong, malo znane filme na papirnih trakovih iz leta 1900, prve 3D zvočne filme iz tridesetih let, prvi 3D celovečerec iz leta 1947, Britanski festival leta 1951, obdobje prve hollywoodske 3D mrzlice v petdesetih letih, ruski val v šestdesetih in sedemdesetih ter azijske eksperimente iz osemdesetih. Drössler nam bo poleg tega predstavil tehnološke izzive, ki so pripeljali do razvoja sodobnega digitalnega 3D filma, ter spregovoril o umetniških potencialih stereoskopskega filma.

Sungji Oh je kinotečna kuratorica v Korejskem filmskem arhivu iz Seoula. Predstavila bo splošen pregled stanja na področju prikazovanja filmov na visoko kompetitivnem, izjemno komercialnem in plodovitem korejskem filmskem trgu. Kljub dejstvu, da je trg digitalnih internetno dostopnih vsebin porasel, korejski gledalci še vedno hodijo v kino. Leta 2012 so v Koreji zabeležili skoraj 200 milijonov prodanih vstopnic in tržni delež domačih filmov je znašal 58,8 %. Kljub temu se je v digitalni eri prikazovanje filmov dramatično spremenilo, saj večino naredijo in prikazujejo v digitalni obliki. Filmski laboratoriji so se zapri. Leta 2011 je bilo še 356 kinodvoran, ki so prikazovale 35-milimetrske kopije, v letu 2012 pa je bilo takšnih, ki imajo to možnost, le še 132. Multikina skušajo privabiti gledalce na različne načine, na primer s ponujanjem posebnih stolov (Sweetbox), doživetij (3D, 4DX) in celo s francosko kuhinjo (Cine de CHEF). Sungji Oh bo v tem kontekstu predstavila tudi situacijo art kinematografov v Koreji.

Koen Van Daele je pomočnik direktorice Kinodvora za vodenje programa z večletnim delovanjem na področju filmskega programiranja, tako v Slovenski kinoteki kot mednarodnih filmskih festivalih v Sloveniji. Podal bo pregled delovanja mestnega kina Kinodvora v prvih petih letih od ustanovitve javnega zavoda pod okriljem Mestne občine Ljubljana. Kaj je bilo izvirno poslanstvo in koliko začetnih ciljev je bilo uresničenih? Kako se je skozi obdobje petih let spreminjala programska politika? Kaj deluje in kaj ne? In kaj menimo, da so vzroki za to? Če je bilo pomanjkanje platen sistematično navajano kot pglavitni razlog za Kinodvorovo »omejeno« delovanje, do kakšne mere mislimo, da bo umetniški miniplexs rešil to zagato? Kako vidimo Kinodvorovo prihodnost?

V okviru konference bi vas želeli na enega od dogodkov še posebej opozoriti:

Ker bomo imeli zaradi predavanja **3-D Is Coming to This Theater!** 3D opremo že v hiši, smo izkoristili priložnost, da ponudimo še eno edinstveno filmsko doživetje: **24. oktobra ob 21. uri** bomo predvajali novo restavrirano izvirno 3D verzijo edinega filma, ki ga je Hitchcock posnel v **3D tehniki: Kliči M za umor.**

Gre za verzijo, ki jo je imel le redkokdo priložnost videti – celo med filmskimi kritiki. Slavni avtorski kritiki izjavljajo, da če se zdi 2D različica manj pomembno Hitchcockovo delo, pa je 3D verzija režiserjeva resnična mojstrovina. To je torej še ena redka priložnost, ki je ne smete zamuditi, tudi – ali zlasti – če ste 3D skeptiki. Vstopnice za predstavo bodo na prodaj od 18. oktobra. Več: <http://www.kinodvor.org/spored/dial-m-for-murder-3d-52252/>

Kontaktna oseba :

Tjaša Smrekar, vodja projekta Leto kina

E: tjasa.smrekar@kinodvor.org

M: 040 620 700

Soorganizatorja mednarodne konference Mesto kina:

Partner mednarodne konference Mesto kina:

PROGRAM KONFERENCE

Organizatorja konference: Javni zavod Kinodvor in Slovenski filmski center

Partner konference: Media Desk Slovenija

Lokacija: Kinodvor, Kolodvorska 13, Ljubljana

Uradna jezika konference: slovenščina in angleščina

Konferenca je odprta za javnost.

Četrtek, 24. oktober 2013

9:00 - 9:30: Prihod in registracija udeležencev

9:30: **Nina Peče**, direktorica Kinodvora, pozdravni nagovor

9:35: **dr. Uroš Grilc**, minister za kulturo RS, uvodni govor

10:00: **Ian Christie** (VB), filmski zgodovinar in nekdanji predsednik mreže Europa Cinemas, uvodno predavanje o tranzicijski "krizi" kinematografskega prikazovanja v zgodovinski perspektivi ter pogled na preteklost, sedanost in prihodnost kinematografov, njihovo vlogo in pomen.

11:00 - 11:20 Odmor za osvežitev (hladne in tople pijače, Kinodvor.Kavarna)

11:20: **Koen Van Daele**, pomočnik direktorice Kinodvora za vodenje programa, uvod v predstavitev primerov dobrih praks

11:35: **John-Kristian Dalseth** (Tromsø, Norveška), predstavitev art kina Verdensteatret, razmerje do občinskega multipleksa in posledice digitizacije art kinematografov na Norveškem.

12:30 – 13:30: Odmor za kosilo (topla pogostitev za vse udeležence, Kinodvor. Kavarna)

13:30: **Mark Cosgrove** (Bristol, VB), predstavitev kulturnega kina in digitalnega ustvarjalnega središča Watershed v Bristolu.

14:30: **Patrick Deboes** (Ghent, Belgija), predstavitev art kina Sphinx; sledijo kratke predstavitve nekaterih uspešnih art kino iniciativ in praks v Evropi.

15:30: **Koen Van Daele**, evalvacija prve petletke mestnega kina Kinodvor.

16:30: Zaključek prvega dne konference.

21:00: Kliči M za umor (Dial M for Murder, izvirna 3D verzija), Alfred Hitchcock, 1954
projekcija na rednem sporedu Kinodvora: Vstopnice so že v prodaji.

Petek, 25. oktober 2013

9:00 - 9:30: Prihod in registracija udeležencev

9:30: **Ian Christie**, predstavitev knjige *Audiences: Defining and Researching Screen Entertainment Reception* (Amsterdam University Press, 2012)

9:50: **Mark Cosgrove** predstavitev projekta Beyond the Box Office, o vplivu filma na identiteto, kulturo in okolje.

10:10: **Sungji Oh** (Seoul), predstavitev kinematografskega prikazovanja na izjemno tekmovalnem in rodovitnem korejskem kinematografskem trgu: od 4DX multipleksa do art kina.

10:30 – 10:50: Odmor za osvežitev (hladne in tople pijače, Kinodvor.Kavarna)

10:50: **Nina Peče**, uvod v diskusijo o prihodnosti art kinematografije v Sloveniji

11:10-13:00: **Diskusija** (iniciativa Art kino mreža Slovenije, vpliv digitizacije, vpletenost in vloga lokalnih in regionalnih oblasti ter ustanoviteljev pri ohranitvi art kinematografov, programiranje art kin glede na nove potrebe občinstev, ...)

13:00 - 15:00 Odmor za kosilo

15:00 - 19:00: **Stefan Drössler**, direktor Münchenske kinoteke (Filmmuseum München), predavanje **3-D Is Coming to This Theater!**, s katerim nas popelje v zgodovino tehnologije vse do stereofotografije, laterne magice in začetkov filma, nam ob tem postreže s fascinantnimi eksperimenti bratov Lumière, Skladanowskyja in Mélièsa ter zaključí z digitalno kinematografijo današnjega časa.

19:00 Zaključek drugega dne konference.

Povzetek mednarodne konference Mesto kina o pomenu kina včeraj, danes in jutri

24. in 25. oktober 2013, Kinodvor, Ljubljana

Kinodvor je mednarodno konferenco organiziral ob podpori Slovenskega filmskega centra in MEDIA deska Slovenija kot del strokovnega programa v jubilejnem **Letu kina**, ki je zasnovan kot odprta platforma, s katero želimo nosilci in partnerji projekta javnost opozoriti na vlogo kinematografa kot živahnega umetniškega, kulturnega in družabnega središča. V svoji devetdesetletni zgodovini je kino na Kolodvorski ulici doživel zelo raznolike, tako tehnološke, arhitekturne, lastniške kot tudi programske spremembe. Bil je prvi ljubljanski kinematograf, namenjen izključno filmskim predstavam, kasneje prvi erotični kinematograf na ozemlju nekdanje Jugoslavije in tudi prvi digitalni kino v slovenski art kino mreži. **Kinodvor** je danes **mestni kino**, ki ga je Mestna občina Ljubljana ustanovila za prikazovanje kakovostne in zahtevnejše sodobne filmske produkcije, za izvajanje dejavnosti filmske in kulturne vzgoje ter programov promocije in izobraževanja na področju avdiovizualne kulture. Po petih letih delovanja mestnega kina ima Ljubljana več kot kino. Filmske projekcije dopolnjujejo družabni in filmsko-vzgojni programi, namenjeni vsem generacijam in različnim občinstvom. Obisk v kinu je vsako leto porasel za 25-30%, cilj ustanovitelja, naj ima kino v mestu vsaj 50.000 gledalcev, pa je danes presežen za skoraj 150%.

Uvodoma je goste in udeležence konference nagovoril minister za kulturo RS, **dr. Uroš Grilc**, ki je poudaril, da predlog nacionalnega programa za kulturo 2014 – 2017 ambiciozno napoveduje novo dobo slovenskega filma. Omenil je dva od petih ciljev v poglavju filma in avdiovizualne dejavnosti, ki sta pogojena z objektivno, od zunaj vsiljeno nujnostjo. Govora je o izrabi digitalne tehnologije, ki jo pogojuje poslavljanje 35-milimetrskega filmskega traku, ter ukrepov za kakovostno hrambo slovenske filmske dediščine. Ostali trije cilji so daljnovidnejši in utelešajo tri najbolj pomembna načela in sicer podpora vrhunskosti, raznolikosti in dostopnosti. Slednje se navezuje tudi na cilj doseganja višje gledanosti in kakovosti slovenskih in evropskih kinematografskih del ter kinematografij tretjega sveta. V letu 2012 je bilo v Sloveniji prikazanih 389 filmov, od tega 187 ameriške produkcije, s povprečno gledanostjo 10.678 gledalcev, 189 evropskih in filmov kinematografij tretjega sveta s povprečno gledanostjo 2.692 gledalcev in 22 slovenskih filmov s povprečno gledanostjo 6.012 gledalcev. Poseben cilj je v nacionalnem programu namenjen filmski vzgoji v okviru širšega vprašanja kulturno-umetnostne vzgoje, saj se predvideva ustanovitev medresorske strokovne skupine na Slovenskem filmskem centru, ki bo pripravila strategijo razvoja nacionalnega programa filmske vzgoje in pregledala kurikule vseh ravni vzgoje in izobraževanja ter predlagala ustrezno umestitev filmske vzgoje vanjo. Slovenska mestna kina imajo, kot ugotavlja minister, v tem trenutku zelo lepo popotnico, zaupanje pa še dodatno vzbuja preoblikovanje v art kinematografe in povezovanje v Art kino mrežo Slovenije. To povezovanje je močna garancija, da se to področje krepi tudi v prihodnje in je tudi način, kako lahko mimo državnih oblasti, mimo lokalnih oblasti, oziroma v veliki meri neodvisno od njih, takšna iniciativa rodi konkretne rezultate.

Pojav, ko se večina ogledov filmov danes vrši izven kinodvoran terja premislek o novi vlogi kinematografov. Terja pa tudi razmislek o celotni kinematografski verigi, od razvoja prek produkcije, promocije in distribucije in prikazovanja, hrambe in varovanja dediščine, pa tudi filmske vzgoje, izobraževanja in festivalske dejavnosti. Minister je poudaril, da bo šlo celotni verigi in filmu kot takšnemu dobro le, v kolikor bo šlo dobro vsakemu od njenih posamičnih členov. O tem govori nacionalni program za kulturo, ki napoveduje novo definicijo javnega interesa na področju filmske kulture. V zaključku svojega govora je minister poudaril tudi pomembnost konference in njeno potrebnost ravno v današnjem času, saj odpira prostor za premislek o tem, kakšne poti ubirati, da bodo kinematografi našli ustrezno mesto tudi v prihodnosti.

Profesor **Ian Christie**, filmski zgodovinar, kurator ter nekdanji predsednik združenja Europa Cinemas, je v svojem prvem prispevku poudaril, da film danes ni več v ekskluzivni domeni kinematografov, pač pa je mesto kina danes povsod: na TV, na prenosnih računalnikih, na letalih, pametnih telefonih ... Po podatkih britanskih raziskav se od petih milijard letnih ogledov filma le šest odstotkov teh zgodi v kinodvoranah. »Kinodvorane so pomembne v vrednostni verigi, ampak veliko manj v totaliteti gledanja filmov.« Trenutno krizo kino prikazovalcev (kinematografov) je postavil v zgodovinsko perspektivo in pokazal, kako so bile kinodvorane vedno nek »raznovrsten« prostor. Opozoril je, da gremo danes skozi »obdobje hibridnosti, v katerem se tradicionalni načini izvedbe kinematografskih dvoran prilagajajo celi paleti tradicionalnih pričakovanj.« Christie nas je »prisilil, »da se spomnimo tradicionalne vloge kinematografa kot prostora novosti. /./ Zdaj pa, zahvaljujoč digitizaciji, ima kino celo paleto možnosti«. Zaključil je z mislijo, da »kinodvorana prihodnosti potrebuje čas, da si pazljivo izbere svoje mesto med preteklostjo in sedanjostjo, kot tudi med globalnim in lokalnim. Ampak nobenega dvoma ni, da je potencial kinodvoran presenetljiv – vsekakor mnogo boljši v primerjavi z grozovitimi osemdesetimi, ko se je zdelo, da bodo izginile.«

V nadaljevanju so predstavniki šestih »tipičnih« evropskih art kinematografov predstavili svoje prakse in delili svoje videnje prihodnosti.

Kino **Verdensteatret** je eden izmed najbolj severno ležečih kinematografov na svetu, saj se nahaja približno 350 km severno od arktičnega kroga v mestu Tromsø – upravlja pa ga vodilni norveški mednarodni filmski festival. **John-Kristian Dalseth** je razložil, kako kino z enim samim platnom – ta je v lasti občine, ki priskrbi približno polovico sredstev za upravljanje – še naprej uspe pritegniti občinstvo vseh starosti prek uravnotežene ponudbe sodobnih art-house filmov, bogate festivalske ponudbe, s prenosi v živo iz Metropolitanske opere, koncertov in posebnih dogodkov. Posebno poglavje svoje predstavitve je Dalseth posvetil ne vedno harmoničnemu, a v glavnem konstruktivnemu odnosu z lokalnim multikinom, ki je rezultat pobude lokalne občine.

Mark Cosgrove, programski vodja v bristolskem kinu **Watershed**, je predstavil delovanje tega kulturnega kina in digitalnega ustvarjalnega središča. Mark pravi, je Watershed več kot zgolj art kino. Je obenem kulturni center, poslovni posrednik, tkalec socialnih mrež, prostor za raziskovanje in inovacije, kavarna in bar ter kulturno turistična atrakcija. Glavno vodilo Marka pri njegovem programskem snovanju je delati skupaj z ljudmi, ne za ljudi. Ta dinamični dialog je ključ za vzpostavljanje prostora za različne kulturne izmenjave. S programsko politiko postavljajo ogledalo bristolski raznolikosti. Nasploh je dialog in interakcija z občinstvom eno od glavnih vodil Watersheda. V tem vidijo tudi eno od prednost v tekmi za obiskovalce in gledalce z ostalimi platformami. Poudaril je, da je digitizacija prinesla veliko sprememb in obenem odprla veliko novih možnosti, kako lahko stopimo v stik z občinstvom. S spletno izložbo in arhivom kreativnih del iz različnih področjih so ustvarili platformo za predstavitev številnih ustvarjalcev, njihovih del in idej, ter možnosti za njihovo povezovanje. Kljub vsem spremembam ostajajo optimisti in v njih vidijo priložnost za redefiniranje izkušnje ogleda filma v kinu. Prikaz filma v kinu vidijo kot začetek dialoga z idejami in širšo kulturo.

Za razliko od kinov Verdensteatret in Watershed je **Sphinx** iz Ghenta v Belgiji takoimenovani majhni komercialni art kinematograf, ki ne prejema nobenih subvencij. Po uvodni predstavitvi bogate programske ponudbe je **Patrick Deboes** podal poglobljeno, zakulisno analizo finančne realnosti in tveganj svojega podjetja. Njegov zaključek je bil, da je skoraj nemogoče obstati brez finančne podpore bodisi države, mesta ali močne komercialne mreže (kot se je to nedavno zgodilo z zadnjim art kinematografom v Antwerpnu). Zagovarja tudi dejstvo, da bi le z minimalnimi javnimi finančnimi vložki lahko rešili art kinematografe v Flandriji pred bankrotom, sam pa svojo situacijo rešuje predvsem s tržno dejavnostjo restavracije, ki obratuje kot del kina.

V živo so se prek Skypa na konferenco vključili še predstavniki treh art kinematografov v Evropi. **Vilma Levickaite**, direktorica majhnega kina z eno dvorano **Skalvija kino centras** iz Vilne (Litva) – prejeli so nagrado za najboljše programiranje v letu, ko je Kinodvor dobil nagrado Europa Cinemas za Kinobalon – je povedala, da se je njihov začetni optimizem, povezan z digitizacijo, zmanjšal, ker ni omogočil cenejšega dostopa do večje izbire filmov. **Skalvija kino centras** tako najbolj stavi na izobraževanje, mlado občinstvo in festivale. Njihovo

glavno občinstvo je staro od 25 do 35 let in njihovi prihodki od prodaje vstopnic pokrivajo približno 60% celotnega proračuna.

Rodolphe Village je predstavil francosko neodvisno kino mrežo **Utopia** (večina kin v njihovi mreži se nahaja v Južni Franciji). Trdno je prepričan, da se bodo kinematografi obdržali le, če bodo še naprej relevanten družabni in družbeni prostor. Zato poudarjajo, da mora vsak kinematograf vzdrževati in razvijati močne odnose s svojim občinstvom in biti globoko povezan z lokalno skupnostjo. Kinematografi mreže Utopia so v primerjavi z multipleksi to, kar predstavljajo bio-trgovine nasproti nakupovalnim središčem. Filme jemljejo kot idejno orodje za spodbujanje različnih debat in razmišljanj. V nasprotju z večino filmske industrije se ne bojijo »piratstva«. Razvili so platformo »Vidéo en Poche«, s katero ti lokalna kino blagajna za ceno vstopnice na USB ključek naloži film, ki si ga želiš ogledati. Razvili so in zdaj promovirajo tudi software, ki omogoča kinodvoranam prikazovanje DCP kopij filmov na videoprojektorjih, ki ne ustrezajo DCI standardom.

Rafael Maestro, direktor kina **Ciné passion en Périgord**, podal informacije o »virtualnih multipleksih«, ki združujejo 11 mest v regiji Dordogne v Franciji. Po decentralizacijskih zakonih, ki so stopili v veljavo v osemdesetih, so lahko občine v pomanjkanju zasebnih iniciativ same direktno upravljale kinodvorane. Kinodvorane, ki so bile zaprte 20, 30 let, so se ponovno odprle, upravlja pa jih to združenje. Danes je to 11 kinodvoran z enim platnom, ki so del »federacije lokalnih oblasti«, ki jih vsako leto obiše 220.00 gledalcev. Njihov zaključek: »V Franciji je kino stvar politične volje. Vse ostalo so podrobnosti...«.

Prvi večer konference so si udeleženci skupaj z drugimi gledalci ogledali razprodano projekcijo klasike **Klič M za umor**, novo restavrirano verzijo edinega filma, ki ga je Hitchcock posnel v 3D tehniki, ki je bila v Sloveniji prvič na ogled v restavrirani 3D različici.

Drugi dan konference se je pričel s predstavitvijo knjige *Audiences: Defining and Researching Screen Entertainment Reception* (Amsterdam University Press), ki jo je **Ian Christie** uredil leta 2012. Predstavlja, kako se je razvijalo raziskovanje obiskovanja kina, navad in zaznavanja občinstva, od prvih raziskav v začetku 20. stoletja do možnosti uporabe nevroznanosti in vpliva mobilnih telefonov.

V svoji drugi predstavitvi je **Mark Cosgrove** na kratko poročal o projektu **Beyond the Box Office**, ki so ga izvedli v Watershedu. Šlo je za raziskavo po naročilu UK Film Council o kulturnih vplivih filma. Predstavil je tudi **BFI Film Audience Network** (BFI FAN), ki je nova velika iniciativa BFI (British Film Institute), da bi omogočili sodelovanje filmskih in strokovnjakov s področja organizacije dogodkov za povečanje obiska v kinih v Veliki Britaniji, posebej za specializirane in neodvisne britanske filme.

Sledila je izčrpna predstavitev kinematografskega trga v Južni Koreji, ki jo je pripravila **Sungji Oh**, kuratorica v Korejskem filmskem arhivu iz Seoula. Poročala je, da kino obisk v Južni Koreji iz leta v leto narašča. Povprečno gre korejski gledalec v kino štirikrat na leto, skoraj 60% obiska pripada korejskemu filmu. Med prvimi desetimi najbolj gledanimi filmi tako samo trije niso korejski. Skokovito narašča tudi število digitiziranih platen, 3D in 4DX trga, kinodvorane s 35 mm projektorji pa izginjajo. Kar 96% obiska pripada multipleksom, medtem ko je art kino delež manjšinski. Sungji Oh je izpostavila še težavo pri privabljanju mlajših gledalcev v kinematografe in zanimivo prakso, imenovano Theatrical-on-Demand (občinstvo na spletni strani glasuje/izbira, kateri film bi si želelo ogledati in ko se nabere določeno število glasov, ga umestijo na spored), ki se je poslužujejo nekateri multipleksi.

Zaključek konference je pripadel **Stefanu Drösslerju**, direktorju münchenske kinoteke (Filmmuseum München), ki sodi med vodilne svetovne avtoritete za zgodovino 3D filma. V tri urnem **bogato ilustriranem predavanju z naslovom 3-D Is Coming to This Theater!** (V vaš kino prihaja 3-D!) nas je popeljal v zgodovino tehnologije vse do stereofotografije, laterne magice in začetkov filma, nam ob tem postregel s fascinantnimi eksperimenti bratov Lumière, Skladanowskyja in Mélièsa ter zaključil z digitalno kinematografijo današnjega časa. Drössler je predstavil tudi tehnološke izzive, ki so pripeljali do razvoja sodobnega digitalnega 3D filma, ter spregovoril o umetniških potencialih stereoskopskega filma. Vsakdo, ki se je predavanja udeležil, bo odslej verjetno 3D filme gledal in doživljal na nekoliko drugačen način!

Predstavitvam praks iz tujine smo v uvodu v diskusijo dodali kratek opis stanja v **slovenski art kino mreži**, kjer večji del kinematografske dejavnosti poteka kot del kulturnega programa javnih zavodov ali društev v kulturnih domovih oziroma večnamenskih dvoranah ob koncu tedna ali na posameznih projekcijah. Prehod na digitalno prikazovanje v Art kino mreži poteka postopoma in počasneje kot narekujejo trendi, saj je konec leta 2013 večina filmov v distribuciji dostopna le na digitalnih nosilcih. Za digitizacijo art oziroma mestnih kinematografov je ključna podpora Slovenskega filmskega centra in posameznih občin kot ustanoviteljev oziroma lastnikov kinematografov. V letu 2013 bo dokončana digitizacija v desetih od petindvajsetih kinematografov v mreži. Poleg Kinodvora in

Cankarjevega doma v Ljubljani so to še mestna kina v Domžalah, Izoli, Radovljici, Zagorju, Trbovljah, Novi Gorici, Celju in Sežani. V letu 2014 bo digitalno opremljenih še pet kin, ki so prijavljena na razpis Slovenskega filmskega centra, to so kina v Velenju, na Ptuj, v Slovenj Gradcu, Rogaški Slatini in Škofji Loki, medtem ko ostala kina čakajo na objavo razpisa za digitizacijo v letu 2014.

Javna razprava je v nadaljevanju ponudila možnost udeležencem za vprašanja, predloge in refleksijo. **Ženja Leiler, generalna direktorica Direktorata za medije pri Ministrstvu za kulturo RS** je izpostavila, da z novo tehnologijo prihaja tudi nenehna potreba po nadgradnji in zatorej visok strošek vzdrževanja in obnavljanja opreme. Opozorila je tudi na večletni proces odganjanja gledalcev iz kina, še posebej generacij, (takrat) starih trideset let in več, ki se je začel z vstopom multipleksa na slovensko tržišče. V programu komercialnih prikazovalcev smo zadnja leta soočeni z enim delom hollywoodske produkcije – romantične komedije, filmi katastrofe in nerealistični epski spektakli. Mestnemu kinu Kinodvor je uspel premik, saj so gledalci stopili nazaj v kino. Problem, s katerim se Kinodvor sooča danes je potreba po več dvoranah. Mesto Ljubljana je razumelo in podprlo zagon Kinodvora, ga sofinancira in razume težave, medtem ko v ostalih slovenskih mestih ni takšnih prostorov, kot je mestni kino. Kinodvorane smo nekoč v Sloveniji že imeli, vsak večji kraj je imel svojo, medtem ko danes kino gostuje v drugačnih dvoranah. Leilerjeva meni, da ni razloga, zakaj se gledalci ne bi vrnili nazaj v mestna kina gledat zahtevnejše filme, tako kot so se v ljubljanskega. Ministrstvo za kulturo RS lahko poleg tega, da omogoči sredstva za opremo teh kinematografov, organizira srečanje z lokalnimi skupnostmi in jih skuša prepričati, da v svojih krajih obnovijo in nadgradijo stare dvorane. To pa lahko počne država samo z razumevanjem in podporo lokalnih skupnosti, katerim so ti kinematografi tudi namenjeni. Gre za kompleksen problem, ki zahteva tako sredstva in infrastrukturo kot tudi vzgojo, ki bo gledalce pripeljala nazaj. Kako danes v resni kino nazaj pripeljati mladega gledalca namreč ni le stvar Ministrstva za kulturo, temveč tudi Ministrstva za šolstvo, ki žal do sedaj ni kazalo večjih ambicij v to smer.

V nadaljevanju je razprava izpostavila problem počasnega reševanja kritičnih problemov stroke. Prikazovalci v Art kino mreži so se tako zadnja leta ukvarjali predvsem s tehnološkimi vidiki opremljanja kinodvoran, saj v Sloveniji nismo zmogli enotnega in racionalnejšega prehoda na digitalno prikazovanje, manj pozornosti pa so lahko posvetili razvoju občinstev in programskemu delu. Vsem kinematografom je skupno, da poskušajo gledalcu zagotoviti kakovostno izkušnjo in ob obisku kina nekaj več kot le ogled filma. Kako uspešni so pri tem, je odvisno od poslovne in programske vizije, znanja in sposobnosti ter izgradnje kakovostne znamke in zaupanja občinstev. Povedano drugače, če so včasih kina lahko delovala s pomočjo kinooperaterja, ki je vodil kino, sestavil program in ga sam tudi izvedel, je danes za kino potrebno več. Strokovnost kadrov in kakovost programov pa zahtevajo razvitost podpornega okolja, torej nacionalne in lokalnih kulturnih politik. Potrebo po strokovno usposobljenih kadrih, zlasti tehničnih, so izpostavili tudi predstavniki kinematografov iz tujine, obenem pa opozorili na prednost ohranjanja 35mm projektorjev. Kino se lahko od drugih, zlasti novodobnih multipleksov, loči tudi po tem, da ponuja drugačen program, namenjen zahtevnejši filmski publiki. V iskanju možnih sinergij med iniciativami, ki jih lahko prepoznavata obe ministrstvi – za kulturo in izobraževanje – bi morala Slovenija več pozornosti nameniti čim večjemu izkoristku digitalizacije ter velikemu delu še neizkoriščene infrastrukture, ki bi jo lahko napolnili z različnimi vsebinami in dali priložnost mladim kreativnim ljudem.

Ob vseh tehnoloških spremembah pa je potrebno pozornost nameniti tudi programski viziji in kuratorstvu v kinematografih. V skladu s tem rastejo zahteve po strokovnem kadru, ki je seznanjen z domačo in tujo kinematografijo ter sposoben filmskega izobraževanja občinstva. Slovenija ima močno tradicijo filmske teorije, že v preteklosti pa so se kazale potrebe po ustanovitvi filmskega instituta kot intelektualne infrastrukture. Ian Christie je ob tem izpostavil dolgoročne učinke institucije, kakršna je British Film Institute, oziroma njenih iniciativ za zagon filmskega izobraževanja v Veliki Britaniji. Mark Cosgrove pa je poudaril tudi pomen vključevanja v skupnosti oziroma strokovne mrežne iniciative, kakršna je Europa Cinemas. Tudi v Sloveniji ima delovanje in razvoj Art kino mreže zelo pozitivne učinke v prikazovanju evropske filmske produkcije, kar 12 kinematografov je že vključenih tudi v mednarodno mrežo Europa Cinemas, v letu 2014 pa se bodo priključili še štirje novi. V zaključku razprave je stekla beseda še o digitalizaciji nacionalne filmske dediščine, Ian Christie pa je opozoril na vidik dostopnosti dediščine na nacionalnem kot tudi mednarodnem nivoju. Spomnil je na uvodne besede slovenskega kulturnega ministra o zahtevi po uspešnem delovanju vseh členov kinematografske verige ter zaključil: »Če vsi člani delujejo, je film najboljše sredstvo za pridobivanje prepoznavnosti manjših držav.«